

УДК 330.65/338.4

DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.11.12>**Седікова І.О.**

докторка економічних наук,
професорка кафедри менеджменту і логістики,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5684-6927>

Седіков Д.В.

доктор філософії з менеджменту,
старший викладач кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7706-2881>

Коренман Є.М.

старший викладач кафедри менеджменту і логістики,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5619-1403>

Sedikova Iryna, Sedikov Denys, Korenman Yevheniya
Odessa National Technological University

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ПОНЯТТЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ

FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE: CONCEPTS AND EVALUATION CRITERIA

У статті визначено, що фінансова безпека підприємства є невід'ємною складовою частиною економічної безпеки. Невід'ємним елементом дослідження фінансової безпеки підприємства є вибір її критеріїв, під якими авторами дослідження розуміються ознака або сума ознак, на підставі яких робиться висновок про те, чи перебуває підприємство у стані безпеки. Кількісне оцінювання рівня проведено за допомогою показників фінансової стійкості, безбитковості та ліквідності підприємств. Узагальнено відносні фінансові коефіцієнти діяльності підприємства, розподілені вони на три групи. Під час аналізу фінансового стану підприємства використовують показник ймовірності банкрутства. Узагальнено факторні моделі визначення ймовірності банкрутства підприємства. Об'єктами нашого дослідження було вибрано зернопереробні підприємства Одеської області, такі як ДП «Одеський КХП», ДП «Куліндорівський КХП», ПАТ «Білгород-Дністровський КХП».

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, підприємства борошномельної галузі, ймовірність, банкрутство.

Ensuring a stable high level of financial security is a condition for the stable operation and achievement of strategic goals of the flour milling industry. The crisis of the financial and credit, currency, banking, tax, customs systems, limited access to financial resources in the process of solving priority socio-economic problems negatively affect the financial security of enterprises at different levels of management. The need for systematic research to ensure the financial security of enterprises identified the topic of this study. The financial security of the enterprise is an integral part of economic security. Its main goal is to guarantee the stable and most efficient operation of the enterprise today and the high potential of its development in the future. The main condition of the company's FB is the ability to withstand existing and emerging dangers that seek to cause financial damage to the company, change the capital structure or forcibly liquidate the company. The components of the financial security of the enterprise are closely interrelated and largely depend on external and internal factors. Each of the components must ensure a high level of financial security of the enterprise and effectively counter threats of all kinds. An integral part of the company's FB research is the choice of its criteria. The criterion of FB of the enterprise is understood as a sign or the sum of signs on the basis of which the conclusion on whether the

enterprise is in a state of FB or not is made. Quantitative assessment of the level of FB is obtained using indicators used in planning, accounting and analysis of the enterprise. To do this, the indicators of financial stability, break-even and liquidity of enterprises are analyzed. Based on the results of the analysis, the most well-known approaches to assessing the level of FB of the enterprise, the generalized financial ratios of the enterprise were generalized and divided into three groups. In analyzing the financial condition of the enterprise using the indicator of the probability of bankruptcy. Factor models for determining the probability of bankruptcy of the enterprise were presented. The objects of our study were selected grain processing enterprises of Odessa region, namely: SE "Odessa CCP", SE "Kulindorovsky CCP", PJSC "Belgorod-Dniester CCP".

Key words: financial and economic security, flour milling enterprises, probability, bankruptcy.

Постановка проблеми. Забезпечення стійкого високого рівня фінансової безпеки (ФБ) є необхідною умовою стабільного функціонування та досягнення стратегічних цілей підприємств борошномельної галузі в сучасних умовах. Кризовий стан фінансово-кредитної, валютної, банківської, податкової, митної систем, обмежений доступу до фінансових ресурсів у процесі вирішення першочергових соціально-економічних завдань, політична нестабільність негативно впливають на ФБ підприємств на різних рівнях менеджменту. Стрімкий розвиток цифрової економіки, кібертероризм, пандемія COVID-19 суттєво змінюють передумови забезпечення ФБ підприємств. Необхідність систематичного проведення досліджень у напрямі забезпечення ФБ підприємств, зокрема борошномельних, визначила тему дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти ФБ висвітлено у наукових працях зарубіжних учених, зокрема в роботах Й. Шумпетера, М. Кейнса, А. Пігу, А. Маршалла, Т. Стендлера, М. Лоренца, І. Ансофа. Дослідженню та обґрунтуванню необхідності сприяння ФБ підприємств, формуванню антикризових програм присвячені наукові пошуки В. Геєця, В. Забродського, С. Ілляшенка, П. Пуцентейла, П. Саблука, І. Седікової, О. Шпикуляка, О. Шпичака. Незважаючи на велику кількість наукових пошуків методологічного і прикладного характеру у напрямі підтримання ФБ підприємств, ці питання залишаються актуальними для досліджень. Зокрема, це стосується підприємств, що працюють у борошномельній галузі, яка є стратегічною та експортоорієнтованою.

Формулювання цілей статті. Незважаючи на значну кількість наукових доробок та проведених досліджень провідними науковцями щодо стану фінансово-економічної безпеки підприємств, актуальними залишаються узагальнення визначення поняття «фінансова безпека», систематизації показників виявлення загроз ФБ на підприємствах борошномельної галузі.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека підприємства – це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів, за якого забезпечується стійка реалізація основних комерційних інтересів та цілей діяльності [1]. На думку І. Бланка, сутність ФБ полягає у «здатності підприємства самостійно розробляти та проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії, в умовах невизначеного та конкурентного середовища» [2]. Головна умова ФБ підприємства – це здатність протистояти наявним і виникаючим небезпекам, що прагнуть заподіяти фінансових збитків підприємству, змінити структуру капіталу або примусово ліквідувати підприємство [2]. О. Барановський у монографії «Фінансова безпека» акцентує увагу на тому, що ФБ «являє собою надзвичайно складну багаторівневу систему, яка охоплює фінансову безпеку окремого громадянина, домашніх господарств, населення, підприємств, організацій» [3]. О. Амосов визначає, що «ФБ – це поняття, що включає комплекс методів, засобів і заходів захисту економічних інтересів держави на макrorівні, корпоративних структур, фінансової діяльності суб'єктів господарювання на макrorівні» [4]. М. Єрмошенко розглядає поняття «фінансова безпека» з позицій ресурсно-функціонального підходу як «захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств <...> фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання наявних зобов'язань» [5].

Н. Кравчук розглядає ФБ з точки зору багатостороннього підходу як «захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин, певний рівень фінансової незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів» [6]. Узагальнюючі проаналізовані визначення, автори дослідження вважають, що ФБ підприємства – це такий сталий розвиток його фінансового стану, який визначається збалансованою системою фінансових інструментів, характерними рисами якої є стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів. Невід’ємним елементом дослідження ФБ підприємства є вибір її критеріїв. Під критерієм ФБ підприємства розуміються ознака або сума ознак, на підставі яких робиться висновок про те, чи перебуває підприємство у стані ФБ. Кількісну оцінку рівня ФБ отримують за допомогою показників, які використовуються в плануванні, обліку та аналізі діяльності підприємства. Для цього аналізуються показники фінансової стійкості, безбитковості та ліквідності підприємств.

Відповідно до підходу В. Забродського [7], оцінка ФБ підприємства ґрунтується на інтегруванні сукупності показників, що визначають ФБ. Виходячи з результатів аналізу найбільш відомих підходів до оцінювання рівня ФБ підприємства, автори узагальнили відносні фінансові коефіцієнти діяльності підприємства та розподілили їх на три групи (табл. 1).

Таблиця 1

Відносні коефіцієнти фінансової безпеки підприємства

I група – коефіцієнти ліквідності оборотних засобів		
Ліквідність оборотних засобів (K1)	$K1 = \frac{\text{Оборотні_активи}}{\text{Оборотні_пасиви}}$	> 1,8
Швидкість ліквідності оборотних засобів (K2)	$K2 = \frac{(\text{Оборотні_активи} - \text{Товарні_запаси})}{\text{Оборотні_пасиви}}$	> 1,0
II група – коефіцієнти оборотності товарних запасів, ефективності використання абсолютних активів		
Оборот товарних запасів (K3)	$K3 = \frac{\text{Сумарні_витрати_на_купівлю_та_реалізацію_товарів}}{\text{Вартість_запасів_товарів}}$	> 2,8
Ефективність використання абсолютних активів (K4)	$K4 = \frac{(\text{Дохід_від_продажу_товарів})}{(\text{Абсолютні_активи})}$	> 1,6
III група – коефіцієнти рентабельності		
K5	$K5 = \frac{\text{Прибуток_до_оподаткування}}{\text{Дохід_від_реалізації}} \times 100\%$	> 8,2%
K6	$K6 = \frac{\text{Прибуток_до_оподаткування}}{\text{Абсолютні_активи}} \times 100\%$	> 14,7%
Для малих підприємств та фірм (активи від 1 до 10 млн. дол.): K1 > 1,8; K2 > 0,9; K3 > 3,2; K4 > 1,7; K5 > 6,7%; K6 > 15%		

Джерело: узагальнено авторами на основі джерел [1; 2; 3; 5; 6]

Моделі	Нормативні значення ймовірності банкрутства
<p>1. Е. Альтмана</p> $Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5$ <p>де: X_1 – оборотний капітал до валюти балансу; X_2 – нерозподілений прибуток до валюти балансу; X_3 – валовий прибуток до валюти балансу; X_4 – вартість власного капіталу до вартості всіх зобов'язань; X_5 – дохід від реалізації до валюти балансу.</p>	<p>$Z < 1,8$ – дуже висока $1,81 < Z < 2,7$ – висока $2,71 < Z < 2,99$ – можлива $Z > 3$ – дуже низька.</p>
<p>2. Р. Ліса</p> $Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$ <p>де: X_1 – оборотний капітал до всіх активів; X_2 – прибуток від реалізації до всіх активів; X_3 – нерозподілений прибуток до всіх активів; X_4 – власний капітал до позичкового капіталу.</p>	<p>$Z < 0,037$ – висока; $Z = 0,037$ – граничне значення; $Z > 0,037$ – низька.</p>
<p>3. Р. Таффлера</p> $Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4$ <p>де: X_1 – прибуток від реалізації продукції до короткострокових зобов'язань; X_2 – оборотні активи до зобов'язань; X_3 – короткострокові зобов'язання до всіх активів; X_4 – власний капітал до позичкового капіталу.</p>	<p>$Z < 0,2$ – висока; $0,2 < Z < 0,3$ – можливе банкрутство; $Z > 0,3$ – низька.</p>
<p>4. Г. Спрінггейта</p> $Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4$ <p>де: X_1 – частка оборотного капіталу в структурі активів; X_2 – чистий прибуток до виплати податків і відсотків до сукупних активів; X_3 – чистий прибуток до виплати відсотків до поточних зобов'язань; X_4 – дохід від реалізації продукції до всіх активів.</p>	<p>$Z < 0,862$ – підприємство є банкрутом; $Z = 0,862$ – граничне значення; $Z > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства.</p>
<p>5. О. Терешенка</p> $Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10,0X_3 + 5,0X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$ <p>де: X_1 – грошові надходження до зобов'язань; X_2 – валюта балансу до зобов'язань; X_3 – чистий прибуток до середньорічної суми активів; X_4 – прибуток до доходу від реалізації; X_5 – виробничі запаси до доходу від реалізації; X_6 – дохід від реалізації до основного капіталу.</p>	<p>$Z > 2$ – банкрутство не загрожує, $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена, $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.</p>
<p>6. А. Матвійчука</p> $Z = 0,033X_1 + 0,268X_2 + 0,045X_3 - 0,018X_4 - 0,004X_5 - 0,015X_6 + 0,702X_7$ <p>де: X_1 – мобільність активів; X_2 – оборотність кредиторської заборгованості; X_3 – оборотність власного капіталу; X_4 – окупність активів; X_5 – забезпеченість власними оборотними засобами; X_6 – концентрація залученого капіталу; X_7 – покриття боргів власним капіталом.</p>	<p>$Z < 1,104$ – ймовірність фінансової кризи; $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства.</p>
<p>7. Коefіцієнт Бівера</p> $KB = \frac{ЧП - НА}{ДЗ + ПЗ}$ <p>де: ЧП і НА – чистий прибуток і нарахована амортизація; ДЗ і ПЗ – довгострокові і поточні зобов'язання.</p>	<p>$KB > 0,4$ – підприємству банкрутство не загрожує $KB < 0,2$ – це означає формування незадовільної структури балансу.</p>
<p>8. МФУ</p> $Z = 0,02K_1 + 1,7K_2 + 0,01K_3 + 0,3K_4 + 0,4K_5 + 2,9K_6 - 0,1$ <p>де: K_1 – оборотні активи до поточних зобов'язань; K_2 – власний капітал до валюти балансу; K_3 – власний капітал до необоротних активів; K_4 – фінансовий результат від операційної діяльності до чистого доходу від реалізації; K_5 – обсяг прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань до суми доходу від реалізації та інших операційних доходів; K_6 – відношення чистого фінансового результату до валюти балансу.</p>	<p>$Z > 0,07$ – найменша ймовірність дефолту; $Z = 0,06 - 0,4$ – незначна ймовірність дефолту; $Z = 0,41 - 0,9$ – середній рівень спроможності виконувати зобов'язання; $Z = 0,91 - 3,7$ – фінансовий стан є нестабільний; $Z < 3,8$ – високий рівень ймовірності дефолту.</p>

Рис. 1. Факторні моделі визначення ймовірності банкрутства підприємства
Джерело: систематизовано авторами на основі [8; 9; 10; 11; 12; 13]

Під час аналізу фінансового стану підприємства використовують показник ймовірності банкрутства. Усі методи діагностики банкрутства поділяються на кількісні та якісні. В дослідженнях найбільш поширеними серед кількісних методів прогнозування банкрутства є зарубіжні та вітчизняні факторні моделі, де факторами виступають окремі показники фінансової діяльності підприємства [8] (рис. 1).

Зерновиробництво є невід'ємною частиною сільського господарства. Формування зернових фондів і резервних запасів для забезпечення зерном тваринництва та експорту зерна певною мірою визначає стан і тенденцію розвитку села, формує значну частку в доходах сільськогосподарських товаровиробників. На тлі посилення процесу глобалізації та прискореної інтеграції України у світову економічну систему продукція цієї галузі стає найважливішим об'єктом зовнішньої торгівлі, що сприяє безперервному збільшенню виробництва харчових продуктів.

Зростання попиту на світовому ринку на українське зерно привело до збільшення посівних площ, потужностей вітчизняних елеваторів, перебудови логістичних можливостей сільгоспвиробників і транспортних компаній. Аналіз наукових джерел виявив основні проблеми розвитку зернопереробних підприємств. Так, постачання сировини є нестабільним, що приводить до зростання цін на готову продукцію зернопереробного комплексу. Крім того, оновлення основних фондів перебуває на рівні 6%, знос обладнання становить 43% загальної вартості, а низький інноваційний потенціал не дає змоги вітчизняним виробникам ефективно конкурувати на зовнішньому ринку. Чотири стратегічні державні підприємства України, такі як ДПЗКУ, АТ «Аграрний фонд», ДСБУ «Аграрний фонд», Держрезерв України, забезпечують продовольчу безпеку країни (табл. 2).

Основним напрямом переробки пшениці є виробництво борошна, ячменю, тобто виробництво круп. Борошномельні підприємства розташовані переважно у районах вирощування сировини та в місцях споживання. В Україні борошномельно-круп'яна промисловість присутня в усіх великих, середніх та малих містах. Найбільші центри розташовані у Києві, Харкові, Дніпрі, Одесі, Миколаєві, Запоріжжі, Львові, Тернополі, які орієнтовані на масового споживача макаронних, кондитерських, хлібопекарських виробів.

Досконала діагностика стану підприємства за найбільш значимими показниками, які враховують специфічні галузеві і найбільш характерні для нього особливості, сприяє формуванню його економічної та фінансової безпеки. Об'єктами нашого дослідження було вибрано зернопереробні підприємства Одеської області, такі як ДП «Одеський КХП», ДП «Куліндорівський КХП», ПАТ «Білгород-Дністровський КХП».

Проведений аналіз дає змогу констатувати, що рівень економічної безпеки ДП «Куліндорівський КХП» перебуває у межах 0,54–0,59, що відповідає середньому рівню економічної безпеки, проте існують ризики потрапляння до низького рівня, тому керівництву підприємства необхідно переглянути стратегію розвитку та приділити більше уваги заходам підвищення рівня функціональних складових частин економічної та фінансової безпеки (табл. 3).

У 2018 р. ДП «Куліндорівський КХП» обладнала новим аналізатором технологічну лабораторію з якості зерна, що дало змогу скоротити витрати часу під час приймання зерна на елеватор. Сьогодні більшість підприємств із переробки зернових є збитковими, що обумовлено цілою низкою факторів, таких як високі витрати на зберігання та переробку зерна, недосконале державне регулювання, порушення правил чесної конкурентної боротьби, зрушення на світових продовольчих ринках, про що свідчить проведений аналіз оцінювання ФБ підприємств, які досліджувалися за допомогою моделей, наведених у табл. 2. Результати розрахунків наведено у табл. 4.

Головними функціональними цілями забезпечення ФБ борошномельних підприємств є забезпечення економічної ефективності роботи, ділової активності. Досяг-

Таблиця 2

Аналіз стратегічних державних підприємств України

Компанія	Функції компанії	Напрями діяльності	Активи	Фінансовий результат	Продукція
ДПЗКУ	Задоволення потреб населення в зернових та продуктах їхньої переробки. Надання послуг зі зберігання, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції.	Зберігання зернових і олійних культур. Переробка зернових і крупи яних культур. Переважка зернових. Форвардні закупівлі. Реалізація роздрібної продукції в національний мереж.	53 лінійні елеватори (зокрема, 4 млинових комплекси), 25 портових елеваторів в Одесі, Миколаєві.	Збитки за 2019 р. становили 1,9 млрд. грн. Нестача зернових по філіях – 52 тис. т. Втрапи ПДВ – 1,5 млрд. грн. Заборгованість, не забезпечена грошовими активами (Китайський кредит) – 700 млн. грн.	Борошно пшеничне. Борошно житнє. Пшавівці, мюслі. Крупи. Комбікорм.
Державне агентство резерву України	Центральний орган виконавчої влади, який повинен реалізовувати державну політику у сфері державного матеріального резерву.	Зберігання продовольства. Зберігання нафтопродуктів, промислових товарів, сировини.	Серед аграрних активів зернохосовиц нараховується 10; складів і холодуильників – 7; нафтохосовиц – 5; НДД – 1.	Неприбуткова організація. Зараз розслідується справа розкрадання 150 тис. т зерна, сума збитків становить приблизно 1 млрд. грн.	Борошно.
ДСБУ «Аграрний фонд»	Регулювання цін на ринку. Формування державного інтервенційного фонду – державного запасу окремих видів сільськогосподарської продукції, який повинен гарантувати продовольчу безпеку держави.	Формування продовольчого запасу. Товарні інтервенції.	Активів немає.	Неприбуткова організація. Фінансується за рахунок державного бюджету.	
АТ «Аграрний фонд»	Забезпечення продовольчої безпеки країни. Підтримка вітчизняного сільгоспвиробника. Створення продукції з доданою вартістю.	Форвардні закупівлі зерна. Спотові закупівлі зерна. Виробництво борошна і крупи. Реалізація зернових та продуктів переробки на внутрішньому та зовнішньому ринках. Реалізація мінеральних добрив.	Активів немає.	За 2019 р. – 3,2 млрд. грн.	Зернові (пшениця, гречка, кукурудза, ячмінь). Мінеральні добрива.

Джерело: розроблено на основі джерела [14]

Таблиця 3

Показники економічної безпеки досліджуваних підприємств

Підприємство	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
ДП «Одеський КХП»		0,75		0,86		0,88
ДП «Куліndоровський КХП»		0,54		0,57		0,59
ПАТ «Білгород-Дністровський КХП»		0,62		0,67		0,72

Джерело: розраховано авторами на основі показників звітності підприємств

Таблиця 4

Оцінка фінансової безпеки борошномельних підприємств Одеської області

Модель	ДП «Одеський КХП»			ДП «Куліndоровський КХП»			ПАТ «Білгород-Дністровський КХП»		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Модель Е. Альтмана	1,53	1,41	1,96	2,41	6,1	6,2	1,91	2,4	2,79
Модель Р. Ліса	0,034	0,036	0,037	0,035	0,036	0,045	0,035	0,034	0,036
Модель Р. Тафлера	0,18	0,17	0,19	0,3	0,28	0,34	0,16	0,15	0,21
Модель Г. Стрінгейта	0,79	0,81	0,84	0,91	0,88	1,1	0,81	0,82	0,9
Модель О. Терещенка	0,99	1,35	1,44	1,91	2,45	2,6	2,01	2,2	2,121
Модель А. Матвійчука	0,98	1,1	1,2	1,1	1,2	1,21	1,01	1,1	1,3
Коефіцієнт Бівера	0,18	0,16	0,23	0,35	0,41	0,43	0,35	0,21	0,4
МФУ	2,1	2,8	3,1	0,052	0,066	0,196	0,49	0,72	0,85

Джерело: розраховано авторами на основі даних підприємств

нення цілей є можливим за забезпечення високої фінансової ефективності діяльності підприємства, високої конкурентоспроможності, ефективної організації безпеки капіталу та майна підприємства, його комерційних інтересів, підтримки фінансової стійкості, підтримки належного рівня ділової активності, забезпечення захисту інформаційного поля та комерційної таємниці. Задля запобігання порушенню фінансової безпеки пропонується постійно здійснювати роботу за такими напрямками, як систематичний аналіз умов зовнішнього середовища задля відстеження сигналів можливого кризового стану; готовність підприємства реагувати на форс-мажорні ситуації; скорочення постійних та змінних витрат діяльності.

Висновки. Здатність підприємства протистояти несприятливим впливам загроз залежить від його фінансового стану та фінансової стійкості, оскільки для вжиття заходів превентивного (компенсаційного) характеру необхідні фінансові ресурси. На основі теоретичних матеріалів проведено аналіз фінансової безпеки підприємств. Наслідки ризику незадовільної структури активів за ступенем їхньої ліквідності є причиною виникнення ризикових ситуацій, зокрема втрати платоспроможності, фінансової стійкості та незалежності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Шликов В. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємства. Харків : Просвіт, 2019. 315 с.
2. Бланк І. Управління фінансовою стабілізацією підприємства. Київ : Ельга ; Ніка Центр, 2019. 483 с.
3. Барановський О. Фінансова безпека : монографія. Київ : Фенікс, 1999. 338 с.
4. Амосов О. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2020. № 4. С. 76–80.
5. Єрмошенко М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія. Київ : Національна академія управління, 2010. 232 с.
6. Кравчук Н. Фінансова безпека : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Вектор, 2020. 277 с.
7. Забродський В. Теоретичні основи оцінки економічної безпеки галузі та фірми. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 15–16. С. 48–54.
8. Чібісова В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств. *Економічні науки*. 2012. Вип. 22(2). С. 389–394.
9. Наказ Міністерства фінансів України про Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоопукності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара від 14 липня 2016 р. № 616. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM054753.html (дата звернення: 20.01.2022).
10. Погребняк А. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 7. С. 344–352.
11. Терещенко О. Антикризове фінансове управління підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2016. 268 с.
12. Матвійчук А. Діагностика банкрутства підприємств. *Економіка України*. 2017. № 4. С. 208.
13. Матвійчук А. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки. *Вісник НАН України*. 2010. № 9. С. 102–112.
14. Продовольча безпека України на чотирьох – як її гарантують ДПЗКУ, Держрезерв, ДСБУ «Аграрний фонд» і АТ «Аграрний фонд». URL: <http://surl.li/bcjmj>

References:

1. Shlykov V. (2019) Kompleksne zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Comprehensive economic security of the enterprise]. Kharkiv: Prosvit, 315 p. (in Ukrainian)
2. Blank I. (2019) Upravlinnya finansovoyu stabilizaciyeyu pidpryyemstva. [Management of financial stabilization of the enterprise]. Kyiv: Elga; Nika Centr, 483 p. (in Ukrainian)
3. Baranovskiy O. (2019) Finansova bezpeka: monografiya [Financial security: a monograph]. Kyiv: Feniks, 338 p. (in Ukrainian)

4. Amosov O. (2020) Finansova bezpeka pidpryyemstva v suchasnykh ekonomichnykh umovax: teoretychnyj aspekt [Financial security of the enterprise in modern economic conditions: theoretical aspect]. *Problemy ekonomiky* [Problems of the economy], vol. 4, pp. 76–80. (in Ukrainian)
 5. Yermoshenko M. (2010) Finansova skladova ekonomichnoyi bezpeky: derzhava i pidpryyemstvo : monogr. [Financial component of economic security: state and enterprise: monograph]. Kyiv: Nacionalna akademiya upravlinnya [National Academy of Management], 232 p. (in Ukrainian)
 6. Kravchuk N. (2020) Finansova bezpeka: Navchalno-metodychnyj posibnyk [Financial security: A textbook]. Ternopil: Vector, 277 p. (in Ukrainian)
 7. Zabrodskiy V. (2019) Teoretychni osnovy ocinky ekonomichnoyi bezpeky galuzi ta firmy. [Theoretical foundations of assessing the economic security of the industry and the firm]. *Biznes-Inform*, vol. 16, pp. 48–54. (in Russian)
 8. Chibisova V. (2012) Metody ocinky i prognozuvannya bankrutstva pidpryyemstv [Methods of assessing and forecasting the bankruptcy of enterprises]. *Ekonomichni nauky* [Economic sciences], vol. 22(2), pp. 389–394. (in Ukrainian)
 9. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayiny 14.07.2016 № 616 pro Poryadok provedennya ocinky finansovogo stanu potencijnogo beneficiara investycijnogo proektu, realizaciya yakogo peredbachayetsya na umovax finansovoyi samoopkupy, a takozh vyznachennya vydu zabezpechennya dlya obslugovuvannya ta pogashennya pozyky, nadanoyi za raxunok koshtiv mizhnarodnykh finansovykh organizacij, obslugovuvannya yakoyi zdijsnyuvatymetsya za raxunok koshtiv beneficiara [Order of the Ministry of Finance of Ukraine 14.07.2016 № 616 on Procedure for assessing the financial condition of a potential beneficiary of an investment project, the implementation of which is provided for financial self-sufficiency, as well as determining the type of collateral for servicing and repaying loans provided by international financial organizations, which will be serviced at the expense of the beneficiary] (n. d.). *search.ligazakon.ua*. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM054753.html (in Ukrainian)
 10. Pogrebnyak A. (2019) Porivnyalnyj analiz metodyk ocinky jmovirnosti bankrutstva v systemi antykryzovogo upravlinnya na pidpryyemstvi [Comparative analysis of methods for assessing the probability of bankruptcy in the crisis management system at the enterprise]. *Biznes-Inform*. vol. 7, pp. 344–352. (in Ukrainian)
 11. Tereshhenko O. (2016) Antykryzove finansove upravlinnya pidpryyemstvi: monografiya [Anti-crisis financial management of the enterprise: monograph]. Kyiv: KNEU, 268 p. (in Ukrainian)
 12. Matvijchuk A. (2017) Diagnostyka bankrutstva pidpryyemstv [Diagnosis of bankruptcy of enterprises]. *Ekonomika Ukrayiny* [Ukraine economy], vol. 4, p. 208. (in Ukrainian)
 13. Matvijchuk A. (2010) Modelyuvannya finansovoyi stijkosti pidpryyemstv iz zastosuvannyam teorij nechitkoyi logiky. *Visnyk NAN Ukrayiny*, vol. 9, pp. 102–112.
 14. Prodovol'cha bezpeka Ukrayiny' na choty'r'ox – yak yiyi garantuyut' DPZKU, Derzhrezerv, DSBU "Agrarnyj fond" i AT "Agrarnyj fond". Retrieved from: <http://surl.li/bejmq>
-